

94
ILLVSTRIS.

AC POTENTIS.

Regis, senatus, popu-
liq; Anglię, senten-
tia, et de eo cōcilio,
quod Paulus episco-
pus Ro.[†] Mātue fu-
turū simulauit, et de
ea bulla, quę ad ca-
lendas Nouēbres
id prorogarit.

1534

Th.
8°. R. 29.

V M O R B I

penè testatissimum
sit, nos iam pridem
prorsus in hanc u-
nā rem incumbere,

ut et uetus honos, et pristina dig-
nitas, sacris literis restituta, tādē
aliquando sit, existimamus, no-
stras partes esse, non tam nullam
restaurandę religionis, occasionē
omittere, q̃ omnibus Romanorū
pontificū machinis, qui nunq̃ de-
sinunt, ueritatem turbare, obuiam
ire. Huc nos cum ueritatis studiū,
tum iam pridem a nobis susceptū
religionis patrocinium uocat. Certē
cum Paulus episcopus Romanus,
maximis propositis præmiis, un-
diq; homines doctos, ad ueritatē

A.ii.

oppu-

DE GENERALI

oppugnandam conducat, neminē
non in collegium Cardinaliū co-
optans, a quo aliquam ~~im~~postura-
~~rum~~ defensionem sperare possit,
iam pridem nos nō potuimus nō
anxio animo esse, non sæpe cogi-
tare, quid tātus rerum et ingenio-
rum apparatus sibi uellet. Quod
res est, diuinabamus. Nimirum iā
diu ad pontificum fraudes et strata-
tagemata assuefacti, facile augura-
bamur, hominum in uerba et uo-
luntatem pontificis Romani iura-
torum, concilium, quod illi falso
generale appellant, etiam tū futu-
rū, cū nō dū ulla cōcilio mētio es-
set. Quid multis? Tandem, rebus
recte ad fraudem constitutis, con-
cilium, ad quod uel neminē uel q̃
paucis-

CONCILIO.

paucissimos ex Christianorū monarchis, accedere posse, Paulus pōrifex certo nouerat, indicitur. Videlicet, et tempus, quo celebrandū erat, et locus quo futurū statuerat, poterāt, illi certo promittere, regē nullū ad futurū. Bulla quo nō uadit? quem regum non accersit, audax regum minister, et ad fraudū causam suscipiendam, et ad promouendam indicti concilii simulationem? Nam quis est, qui non existimet Paulum et suos, simulare potius, q̄ ex animo moliri generale concilium? Quis enim est, qui minus desideret publica hominum Christianorum cōmitia, q̄ ii, quibus plane de causa sua desperandum est, nisi ipsi iudices, de

A.iii.

suorū

DE GENERALI

suorū aduersariorum lite pronū-
cient? Certe nos, qui non nisi egre
a regni et reipublicæ nostræ pro-
curatione auocamur, possumus
ad hoc concilium, nec uenire ipsi,
nec procuratorem quenq̃ nostra
causa eò mandare, neq; culpæ uel
leuem aliquam suspicionem me-
tuere. Quis enī nos accuset, quòd
illo uocante, non ueniamus, qui
nullū ius uocandi nos habet? et ut
demus, ius illi esse, ut largiamur,
quod nemo nisi sacrarum litera-
rū imperitus, illi dat, quid attinet,
ad id concilium accessisse, in quo
nisi uera oppugnes, falsa confir-
mes, nullus tibi locus sit? Vident
omnes, qua integritate, fide, reli-
gione, isti res controuersas, expli-
caturi

CONCILIO.

caturi sint, qui hoc turbulentissimo tempore, se de his disceptaturos polliceantur. Cum Mantuā, ad hoc concilium celebrandū delegerint, nonne palam est, q̄ nihil fructus, ex hoc cōfessu respública Christiana sperare debeat? An est quisq̄ christianorum principū, extra Italiam, quisq̄ etiam Italus, qui cū dissentiat, ab episcopo Romano, ausit istuc accedere? Cum accedat nemo, qui oppressæ ueritati audeat uocem cōmodare, hoc est, uitam dedisse, mirum ne est, si papa iudice, nemine repugnante, ne reclamante quidem, papatus patroni, hoc impetrent, ut papæ auctoritas, iam pridem labefactata, ac propè collapsa quòq; nūc isto

A.iiii.

con-

DE GENERALI

concilio restituatur? Hoc cene est,
rebus afflictis, turbatis religioni-
bus, concussæ ueritati opem ferre?
Tum Paulus pontifex, uel suorum
quisq̃, unquam aliquando uel per
somnia cogitet, (si ad istū mo-
dum solis sine ullo aduersario de
rebus controuersis uobis pronū-
ciare liceat) ecclesiæ ecclesiastico-
rumue morbos, qui irrepsērūt in
ecclesiam, non aliūde potius, q̃ ex
huiusmodi conciliis, sanare? Est
profecto admodū uerisimile uos,
qui nihil aliud quàm quæstū que-
ritis, libenter ea antiquaturos, quæ
inuito Christo, inuitis sacris lite-
ris, hæc aliquot sæcula uestri lucri
causa, per uestros maiores consti-
tuta sunt? Imo cū illi, quoties sta-
tus

C O N C I L I O .

tus sui quæstio, honos, potestas,
primatus, in iudicium adduceban-
tur, perpetuo proculcatis dei legi-
bus, per ~~scelus~~, dignitati suæ, uel
ut uerius loquamur, intollerabili
superbię consultū uellent, an non
certū penè esse potest, uos nequa-
q̃ filios degeneres, patrū uestrorū
uestigia sequuturos, nouosq; ca-
nones, qui maiorū decreta tuten-
tur, statuturos esse? Sed quid no-
stra refert, uel quid illi olim decre-
uerint, uel quid deinceps uos sta-
tuatis, cum Anglia, iam pridē ue-
stris fraudibus, æternum uale dixe-
rit? Nihil Romano pontifici ne-
gotii, cum Anglis, nihil cōmertii.
Certè ut nobis negotium faceßat,
merces suas posthac nemini no-

A.v.

strum

DE GENERALI

strum obtruserit. Ea uero quæ ille
figit uel refigit, nihil ad nos perti-
nere uolumus, certe quidem non
magis, q̃ quæ quiuis alius episco-
pus statuit. **V E R V M** ne uideamur
orthodoxis hominibus, animi li-
bidine abuti, potius quàm iuditio
duci, hic orbi testatum uolumus,
nos sinceram fidem, et doctrinam
christianam, et ea omnia, quæ has
uel iuuent, uel ornent, amplexari,
profiteri, perpetuoq; professuros,
omnia fidei dogmata, ita nobis cu-
ræ esse, ut de regno nostro liben-
tius periclitemur, q̃ ullũ fidei do-
gma apud nos periclitetur. Testa-
mur a catholicę fidei unitate, neq;
discessisse nos, neq; unquàm dis-
cessuros. imo uitam deposituros
potius

C O N C I L I O .

potius esse nos, q̃ ullus huius fidei
articulus apud Anglos concidat.
Testamur nos, qui in hac tota cau-
sa nihil aliud q̃ C H R I S T I gloriã,
et orbis cum utilitatem tum tran-
quillitatem spectamus, imposto-
res diutius ferre nō posse. imo uel
honestissimis rationibus nos ad-
ductos, repudiasse pontificiū Ro-
manorū authoritatem, sententias,
decreta, cōcilia. Testamur deniq;
nos, neq; antehac unquā ad pu-
blica Christianorum cōmitia ue-
nire recusasse, neq; nunc non o-
mnem operā nostram, studium,
fidem, polliceri, quo, et religio tur-
bata aliquādo suo lòco consistere
possit, et ceteræ controuersię, quę
orbem iā diu uexant, tandem fini-
antur.

DE GENERALI

antur. Tantū Christianos oēs admonitos etiam atq; etiā uolumus, nos diutius pati non posse, ut ii putentur errores tollere uelle, qui modis omnibus, hoc agunt, ne quisq; citra capitis periculum, eos conuellere possit. Concilium uolumus, expetimus, atq; adeo efflagitamus, sed quale inter christianos celebrari par est, hoc est liberum, quo quisq; intrepide, quę uera sūt, dicat. Pium uolumus, ubi omnes, omnem operam suam christianę pietati restituendę, non opprimendę ueritati nauent. Generale uolumus, hoc est, eo tempore et loco, celebrandū, quo, sine suo periculo, quisq; qui gloriam Christi quærit, adesse, libereq; sententiam suam

C O N C I L I O .

suam dicere possit. Tū enim cō-
cilium generale uideri potest, uel
cum nemo Christianorū, qui dis-
sentiat, ab episcopo Romano, ab-
esse cogitur, uel cum qui adsunt,
nullo proposito terrore, impediā-
tur, quo minus quæ uere sentiunt,
audacter pronuncient. Nam quis
est præter pōtificem Romanum,
cardinales, et episcopos aliquot pa-
pisticos, qui non ad eiusmodi cō-
cilium lubentissimo animo ueni-
ret? Rursus, quis tam stultus esse
potest, ut, cū uideat pontificis Ro-
mani causam penè solam agi, pō-
tificem Romanum in hoc conci-
lio regnare, dominari, præsidere
uelit? Imo, si iste, qui causam suā,
nullo modo apud alium q̃ se iu-
dicem

DE GENERALI

dicem defendere potest, perpetuo iudex, litem nō tam dirimat, q̃ impios errores constituat, quid magis in rep. Christiana ueritati pernitiosum excogites, quā generalia concilia? ~~Atqui ut de istorū~~ ~~audatia, aliquid dicā,~~ quo iure, quo ue titulo ad concilium, a pontifice Romano uocentur reges? An cū olim concilia omnia, imperatorum, regum, et principum auctoritate, consensu, et mandato, fieri cōsueuerunt, nō par est, uel ut hodie fiant, uel ut cur non fiant, causam adferatis? Verisimilius est, inquit, pontifices, religionis curam suscepturos, q̃ reges. Expertus est orbis, magna cum pietatis clade, quanta fide hoc negotium
isti

C O N C I L I O .

isti tractent. An nō nunc uidemus omnes, q̄ probe, Paulus pontifex, constituendæ tyrannidis suæ occasione captarit? nō uidemus, quod tempus homo religiosus, ad generale concilium delegerit? An non uerisimile est, hunc ex animo cogitare de restitutione religiōis, qui nūc concilium indicit, cū Cæsar et rex Galliæ, duo potentissimi principes, sic acerbis studiis inter se bellum gerant, ut neq; illis, neque cuiq; christianorum regi, ullus cōsiliū locus relictus uideatur? Age uero, age, Romane pontifex, occasio, quam tot annos, tu et tui omnes tam ardentibus uotis optastis, contigit, præsentem preme, porrectā ad scelus et fraudes ansā arripe.

DE GENERALI

arripe. Conuoca Cardinales, creaturas plane tuas, ostende illudendi principibus et populo christiano, occasionem mire in tempore sese obtulisse. O homines, quod egre dicimus, plane stultos, et quod libenter dicimus, prorsus improbos. Diu apud principes populūq; christianum, hac suspitione laborastis, uos quiduis uelle potius, qui probe simulatis ac dissimulatis omnia, q̃ generale concilium. An tam stultos esse uos, par est, ut nunc aperte omnibus ostendatis, nihil moliri uos aliud, q̃ ut priuatis his uestriis cōciliabulis, legitimi, catholici, generalisq; concilii, sp̃c omnem orbi præcidatis? Tantumne odium, cum ueritate geritis, ut
non

CONCILIO.

nō nisi illa planè in eternum exiliū
 eiecta cessetis. Viuit deus, nec illo
 uiuo, ad tantū dedecus, contume-
 liam, iniuriam, ueritas uocari po-
 test. Fallimur, ad hæc omnia uoca-
 ri potest, uenire non potest. Quis
 non uehementer doleat, homines
 tanta audacia esse, ut aperte hosti-
 lem animū in Christum gerant?
 Rursus, quis nō afficiatur summa
 lætitia, parem, cum impietate, stul-
 titiam, coniunctam esse? Orbis e-
 Paule pontifex, non nunc in tenui
 quadam suspitione uersatur, ut o-
 lim, imo positas ante oculos, ^{pontifex} frau-
 des uestras cernit, immortale illud ^{sunt}
 uestrum in ueritatem, odium de-
 testatur. Vident omnes, quantas
 tragedias ille uester concordie, u-
 B nitatisq;

DE GENERALI

nitatisq; pretextus, in orbem christianum inuexerit. Intelligunt uestrum faciendæ pacis studium, eōtra reip. tranquillitatem, a seditiōe diu stetisse. Cernūt uos nunquam acrius religionem oppugnare, q̄tum, cum eam maxime defendere uideri uultis. Dolent summas ingeniorum uires, fraudum patrocinia tam diu sustinuisse. Dolent rationem, uim omnem suam ad scelus, superbiam, impietatemq; promouendam conuertisse. Dolent uirtutes etiam aliquot, operā suam uitiis locasse, sanctimoniam hypocrisi, prudentiam calliditati, iustitiā tyrannidi. Gaudent sacras literas nunc tandē pro se, non cōtra se, pugnare. Gaudent deū non
nunc

C O N C I L I O.

nunc deo negotiū faceſſere, Chri-
ſtum non nunc oppugnare Chri-
ſtum. Gaudent non tam olim cal-
liditatem ueritati uim feciſſe, quā
nunc factum eſſe, ne poſthac plus
agat contra religionem audacia, q̃
pro ueritate conſtantia poſſit. Vi-
dent olim, oī m penē ueſtrorū con-
ciliorum finem fuiſſe, L V C R V M,
uident ueſtra commoda, uel cum
ueritatis interitu uos ambiſſe, uos
maluiſſe euāgelicis pręceptis frau-
dem facere, quam ueſtram autho-
ritatem, hoc eſt, audacem impu-
dentiam labefactatam cernere.

Certē Paulus pontifex, uix hodie
aliud agere uideri poteſt, qui prin-
cipibus tot, tantisq; rerum tumul-
tibus occupatis, ac penē obrutis e-

B.ii.

tiam

DE GENERALI

tiam, concilium generale, si diis
placet, indicit, q̃ ut posthac titulū
aliquem habeat, quem suæ impro-
bitati pr̃texat, si tum is ad conci-
lium uenire recuset, cum tempus
et locus, commodior, de religio-
nis negotiis consultandi, sese ob-
tulerint. Licere sibi putabit, par pa-
ri referre. Putabit phas tū non ue-
nire, quod reges hodie nō ueniāt.
Superi uelint, ne perpetuo mutis
cōuitiis nos inter nos rixemur, ne
ue cum maxime dissentiamus, ia-
ctemus utriq̃, nos meliorem par-
tem defendere. Velint, ut ueritas
firma tandem, et constituta, nepha-
rios impostorum conatus frāgat.
Velint, ut orbi Christiano reddita
pax, et tranquillitas, disceptandi
tem-

C O N C I L I O .

tempus et spacium de religione Christiana, aliquando dent. Nisi enim reges inter se cōueniant, depositoq; bello, pacis artes amplectātur, nō uidemus, quid aliud sit, cōcilium indicere, etiam si concilium maxime expetis, quā oleū et operam perdere. Imo uero, cū illi bello et armis occupati, nihil aliud quam bellum cogitent, pontifex non omnia in rem suam cōuersurus uideatur, non confirmaturus errores, si istis absentibus concilium suffuretur? Nimirum cum illis non uacet adesse, qui aliqui adfuturi erant, et nobis, de iure nostro, tantum pontifici cedere non lubet, non ille et in rem suam et in errorum defensionem, pul-

B.iii.

chre

DE GENERALI

chre omnia statueret? Quo modo quisquàm nostratium, Mantuam tot periculis adeundam, tam procul a nobis dissitam, tot tuis o Paule parētibus, cognatis, amicis, quos uel eadem patria, uel naturæ fœdera, uel lucri spes, uel alia quæuis causa tibi pararit, undiq; circūseptā, non recuset adire, qui prorsus amens non sit? An non perire dignus est, qui uiuus uidensq; in flammis se coniicit? cum is de uita periclitetur, qui Cremonam, Mantuæ uicinam urbem, hac tempestate adierit, hostis tuus, hoc est, ut uulgus hereticorum hominum interpretatur, hereticus, an nostratiū quisquàm tuto uel intra Mantuæ muros uersabitur? Quid quod
 Man-

CONCILIO.

Mātua, si iustus celebrādi cōcilii
 numerus, eò accedat, uix tot ho-
 spitibus excipiēdis satis ampla est?
 Quid quod iter omne, quo hinc
 Mantuam usq; , nostris eundum
 sit, plenū periculis est? An nescitis
 hanc legum omniū uocem et sen-
 tentiam esse, cogi neminē per lo-
 ca, nusquā tuta, ad conciliū ue-
 nire? Quid quod haftenus nullā
 eundi et redeundi liberā facultatē,
 nullam securitatē ab iis, quorū sub-
 ditione, ea loca sunt, nobis impe-
 traueritis? quid quod, si hanc etiā
 impetrassetis, temerariorum notā
 subeamus nos, qui cū iusto alio-
 qui timore deterreri, et potuimus
 et debuimus, tā periculoso itineri
 nosmet commiserimus? Nā nā

B.iiii.

ille

DE GENERALI

ille profecto, qui rebus sic se habentibus, ut nūc se habent, ex Anglia ad Mātuanam proficiscitur, securus esse potest, si mētis illi nihil sit, certe tutus esse non potest. Nā cui ignotum est, quoties Romani pontifices, in huiusmodi negotiis fidē fefellerint? Quoties per pontificum fraudes, perfidiam, et scelus interierūt hi, qui data fide neq; in itinere neq; interea cōcilii, neq; dum redirent, quicq̃ periculi illis creatum iri ad conciliū uenerint? Nouū nō est, papas perfidos esse, promissis non stare, contra iusiurandum, bonorum uirorum sanguine cruētas manus fœdare. Sed nimium diu in istis moramur, quę nobis, cum cēteris nationibus cōmunia

CONCILIO.

munia sunt, ista diutius non persequemur, ad ea orationem conuersuri, quæ priuatim et seorsim cum Anglorum regem, tum oēs Anglos commouere debent.

EST ne quisq̃ hominum, qui nesciat, Paulū pōtificem, animo plane hostili in regem esse? illum modis omnibus, oēs insidias struere saluti cum regis, qui tyrannū eiiecerit, tum episcoporum ac nobilitatis plane interitum moliri, quod summis istorū studiis eiectus sit? quis non uidet hominem adeo iā flagrare odio, ut diutius uel irē impetum cohibere, uel insidias tegere non possit? Apertus est hostis, non dissimulat, neminem non p-

uocans in regis caput, in regni cla-

B.v.

dem

DE GENERALI

dem neminem non armans . Iam totum triēnium nihil aliud quàm populum Brytannicum, nunc pecuniis, nunc ultro delatis honoribus, ad seditionem concitat . Nihil dicemus, quanto studio, quāto cum scelere, principes christianos contra nos excitare conatus sit. Haud dubie, homo Christi uicarius, uita ostendit, quo modo, quę Christus dixerit, intelligat. Vicariū se putat, cū sibi liceat illud christi dicere, Nō ueni pacē mittere in terram, sed gladium. gladium inquam, non illum, quo Christus suos armatos uoluit, sed quo immanes homicidæ, in proximorū sanguinem, cēdem, strages abutūtur. Non ualde miramur, si sæpe
in

CONCILIO.

in alios sæuiant, cum nobis, quorū
beneficia, nec pauca, nec medio-
cria senferint, pro gratia contume-
liam, pro benemeritis iniurias re-
pendere student. Non libet hic
cōmemorare, quot nostra officia
in pontifices Romanos collocata,
perierint. Valeāt ingratissimi ho-
mines, indigni planè uel hominū
nomine. Certè eiusmodi, ut nes-
cias, deus ne, an homīes, eos peius
odisse debeant. Nos nisi didicisse-
mus, uel inimicis bene uelle, quid
istis tam male imprecemur, quin
minus q̃ pro eorum in nos male-
ficiis, imprecati uideamur? tantum
hoc imprecamur, Deus mentem
meliozem illis ut det. Nos, gratia
sit superis, seditiosos eorum cona-
tus,

DE GENERALI

rus, irritos reddidimus, ita tamen,
ut perpetuo nobis ab inimicis ca-
uendum arbitremur. Certe q̄diu
isti nobiscū similtates gerunt, nō
cōmittemus, ut grex, a nobis de-
sertus, a lupis saguinariis dilanie-
tur. Imo insidię omnes nunc cum
nulli, nisi insidiatoribus obsunt,
consumantur. Sæpe indicant, quā
nobis male uolunt, q̄ cupiant nos
lēdere. Cognitus hostis, nō nisi stul-
tum et incautū lædit. Manet ma-
net alta mente repostū spreū Iudi-
ciū Clemētis septimi, Pauli tertii.
Metuunt, ne si nos damno nullo
afficiamur, ceteris prīcipibus chri-
stianis, exēplo simus, ut Romani
pōtificis iniustum alioqui imperiū
diutius nō ferant. Dolent suæ ty-
rannidi

C O N C I L I O .

rannidi, auaritię superbię, iter o-
mne apud Anglos, præclusū esse.

Aegre patiuntur, a maioribus no-
stris ~~concessa~~ ^{exta} priuilegia, hoc est li-

beram prædandi illudendiq; ciui-
bus nostris, atq; adeo nobis ipsis ^{fur}

creptam ~~licentiam~~ ^{licentiam}. Iniquum pu-
tāt æqua à se postulari, qui legibus

nullis se subditos esse uolunt. In-
iuriis affici se credūt, quod illi ali-

os ne afficiant, prohibeantur. Vi-
dent interdictas indulgētiarū mer-

ces, ingentem auri uim hinc sibi
periisse. Diplomata nulli iam ob-

trudi posse. Nimirum Anglia in-
fatiā posuit. Nemo est qui nesciat,

stulte facere eos, qui aurū plūbo,
etiam si Petri et Pauli facies ad im-

posturas proster, cōmutant. Imo
dolent

DE GENERALI

dolent sanctorū uultus horū audacia ad quæstum cogi. Certè nisi superi nobis irati, mētem adimant, papæ nomen etiam apud Anglos breui interciderit, ne dum auctoritas nulla illi fuerit. Profecto ius ille suū in nos, ciues nostros, post hac nunq̃ exercebit. Ab illo consilium petere tum uolumus, cum lubet decipi, falli, errare. An, si ex fraudulenter iactis fundamentis, fraudulentam fore totam fabricam coniicere phas sit, ab istis expectes aliud, q̃ pietatis christianæ cruces, carceres, flammæ? Veritatis uulnera? cicatrices? interitū? Aliud si quid erit, in hoc Mantuanēsi confesso statutum, nobiscū cogitate, pontificū non mediocrē laudem

C O N C I L I O.

laudem esse, honestatis specie, ad honestatis pñitiem, subinde abuti. Volunt cum libet, quædam in gratiam cōcessisse uideri, nusq̃ magis metuendi, q̃ cum maxime nobis obsequundant. Falli uolunt, hoc est, patientur quædam sua dogmata explodi, abusus aliquot reprehendi. Verum cum ista largiuntur, plura et lōge grauiora poscūt. Vix fieri potest, ut tibi ab istis, satis caueas. Profecto accedant ad has technarum nundinas, ad has fraudum officinas, qui uolunt, nos ius nostrum icolumē uolumus. Nos neq; ueniemus ipsi, neq; quēq; nostrum procuratorem illic esse patiemur.

H A C T E N U S hanc rem ita disputata-

DE GENERALI

sputauimus, perinde ac si Mātuae conciliū futurū esset. Nūc paucis de ea bulla dicemus, quę nuper cōcilium ad calēdas Nouēbres, nullo ubi celebretur designato loco, prorogarit. An non uerisimile est si nusquā celebretur, si papa locū nullum, quo uictoriam sperantes mystæ sui confluant, reperiat, si deniq; cōciliū nullū, nullibi sit, nulla decreta in eo cōtra religionē christianā cōstitutū iri? Factū, ita deus bene amet Paulū et suos, factū bene. In aliud tēpus, cōciliū Mātuanēse ptrahitur. Quā ob rē tandē? cur, cū ii iā in urbe Mātua sūt, qui tuis bullis pārendū censent, cur pollicitis Paule non stas? Cur nō cogis cōcilium? Bulla nobis obstrepat,

C O N C I L I O.

strepit, Audimus, Dux Federicus ,
nobis super hoc respondens, non
paruam huic negotio intulit diffi-
cultatem, asserens militare præfi-
dium, et pro eo nutriendo stipen-
diū necessarium esse. Id quod, in-
quit, nihil aliud erat, q̃ ciuitatē præ-
dictam manifeste negare.

Quæ cōtumelia magnanimos he-
roas unq̃ tetigerit, si ista tā insignis,
eorum omnium animos non cō-
moueat, non acerbet, non exulce-
ret? An nō aperte irrides, et planè
contemnis Cæsarem, reliquosq;
orbis monarchas, qui ad eam ur-
bem, maximo cū rerum suarū di-
spendio ~~accessuros, accersis,~~ quam
nec ipse tu cōcilii celebrādi causa
intrare possis? Si ulli unq̃ reges

C

habiti

DE GENERALI

habiti sūt ludibrio, ne tu Paule reges bis ludibrio habes, uel quòd uocas, quo uenire non possis ipse uel quod cōciliū differs, nec ullū locū designas. An si tibi paruissēt, iterq; cū tu primū ad Mantuā, neminē nō uocares, ingressi fuissent, non pro-be derisi domū rediissēt? Habes nimirū cur posthac principes accuses, si minus uenerint uocati, quos cum uocas, sic cōtumeliose derides. Finge omnes, imperium tuum agnoscere, omnes tibi parere debere, an non uerendum, ne ab obedientiæ officio discedant, si tu tuo imperio in eos sic abutare? Nunc uero cum illi tibi parere nullo modo debeant, tu omni humanæ creaturæ, ne dū
regi

CONCILIO.

regi tanquā præexcellenti, obedire iubearis, potes posthac sperare monarchas morigeros, quos tam aperte ludis ac deludis? Quis unquā tam temerarius, audax, impudēs, ut reges ad cōciliū uocet neq; certū aliquem locum, ubi consultēt, illis significauit? Paulus uocat reges ad concilium. quo? nusquam. Quid est regū maiestati illudere, si hoc illudere non est? At tandem homo memor, quanta iniuria uel cōtumelia potius, oēs affecerit, dolere se simulat. Magnū pfecto illi negotiū, dolorē simulare, qui nihil nō probe norit simulare. Falsum se fuisse dicit, sperasse se dicit, Ducē Mātux libēter passurū, ut Mātux cōcilium fieret, dux passurum

C.ii. se

DE GENERALI

se negat, nisi dato præsidio. Paulus hinc ueretur, ne aliqui, indictioni sue confisi, iter cæperint, metuit ne rectâ Mantuam progressi sint, unde iâ exclusi, magno cū suo incōmodo domū repetere cogātur. Verū ut oēs intelligāt, q̄ nihil pape metuere possint, ait se æquiore aīo hanc orbi illatā iniuriā ferre, quod aliena nō sua culpa hic peccatū sit. Itane uero? Nō satis est tibi absētes cōtumelia affecisse, nisi tua culpa Federicū Mātue ducē oneres? Quid peccat ille, quòd tātū hoīm numerū, intra ciuitatis sue muros, nisi accepto militū præsidio, se recepturū negarit? Tu qui uenerabiles fratres tuos, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios.

C O N C I L I O .

lios tuos abbates, et ceteros eccle-
 siarū et monasteriorū prelatos ful-
 mine feris, nisi illic sint, ubi esse nō
 possūt? An eiacula fulmina pro
 tuo arbitrio reuocātur, quoties li-
 bet? At pulchre te purgas, omniq;
 crimini facile te eximis, qui dicis,
 te iudicasse rem icongruā, & mali
 exēpli, armatū conciliū celebrare.
 Nōne bellū hoc, et planè papariū?
 Si nō das presidium, dux nō per-
 mittit tibi et tuis Mantuam suam,
 sin das, preter iuratos tuos eò ac-
 cedet nemo. His artibus facile de-
 claras, quod oēs iam diu suspicati
 sunt, te oīno generale cōciliū nol-
 le. Vis oēs adesse ad calēdas No-
 uēbres, nec ubi tum tu futurus sis,
 etiādum nosti. quanq̃ quid attinet,

C.iii.

quo

DE GENERALI

quo nos uoces, cū paria sunt, nusq̃
esse, et ibi esse, ubi concilium fieri
non possit. Nullus locus perinde
tibi seruit, qui prorsus decreuisti
nullum cōcilium haberi, ac quisq;
locus. Imo pręstiterit tibi, qui te-
cum statueris non adesse, nullū, q̃
certū aliquē locū pręscribere. Fa-
cile fidē liberas, si nihil pollicere.
Nō nisi semel principibus illusis-
se, in papa, magna quoq; laus est.
Certē si quē tandē locū designet,
non dubium est, quī uel ad ciuitatē
aliquā suā, (suæ putantur, uerius q̃
sūt, quas et maiores sui p uim et do-
los sibi cōpararūt, et iste cōtra ius
et æquū malefidei possessor, detur-
batis iis, ad quos iure hereditario
uenire debent, occupat) uel ad cu-
iuspiam

CONCILIO.

iuspiam alterius principis imperio
subiectā nos uocet. Ad illā nemo
unq̃, cui aliquid mētis est, si ab isto
dissēt, sese cōtulerit. Et si eo nōs
inuitet, ubi nec is esse potest, nisi
exercitum alat, an non plusq̃ stulti
sunt, qui semel illusi, bis se decipi
patiātur? An nō uerisimile est, nos
deceptū iri si illi credimus, qui p-
mittit quod prestare non potest, si
uelit, nec uult, si posset? sed in re,
quę nihil ad nos ptinere uideri po-
test, nimiū diu moramur. Nā, lo-
cum reperiat, quē uelit, tutū, quo
oēs tuto, sine ullo uel periculi me-
tu accedant, nos, isto uocante, ad
nullum unquā cōcilium uenie-
mus. Imo et Paulo et suis, hoc
quod sepe diximus, aperte dictum

C. iiii.

uolu-

DE GENERALI

uolumus, nullū ius illis in Anglos
esse, nos nullum illis cedere, et id
quicquid est, quod a nobis olim p
uim et scelus, extortū est, iure et
optimo iure repetere. Olim de-

dimus uobis primatū, si a nostro
consensu uestra in nos autoritas
initium habeat, p nostrum quoq;

consensum, finem habeat. Cur e-
nī qui dedimus, iustulisse non pos-

sumus? Olim scripsimus, nos pō-
tificibus minores esse, minores q̄
diu nobis uisi sumus, illis libenter

paruimus. Longe alia nunc scri-
bimus. Et proinde, si posthac eorū

decretis non obtemperemus, non
est quod ualde mirētur. Leges cū

ciuiles, tum dei pro nobis pugnāt.
Non enim amittit libertatem in-

genus

no attinere quidē
sunt uti vult

lusi. / Jan
asp librorum
pro textu

agunt nūc
uobis p
pauis. qd
m m m m

reges c
neglectas

biq. p
- docta h

fit, aut
- libris
- p b a h u

intra p
- p h u s p o

x p o t u o
librorum

p t a s
m f u s u t

o f f i c i o s a t

S a n c t a s

g e n u s

n o a t t i n e r e

q u i d ē

s u n t

u t i v u l t

e t c

v u l t

CONCILIO.

genuus, imo ne libertatis quidem
causam lædit, qui se seruū scribit.
Si consuetudine nos oppugnant,
Cypriano respondeant uolumus,
qui cū ueritas abest, putat consue-
tudinem nihil aliud, q̃ erroris ue-
tustatē esse. Quid quod Christus
perpetuo dixit, Ego sum uia, ueri-
tas, et uita. Nunq̃ dixit, Ego sum
consuetudo. Et proinde cum hac
parte pro uobis cōsuetudo, ex illa
pro nobis sacræ literæ pugnāt, au-
detis in harenā descendere? Chri-
stus quoties uos admonet (si tamē
eius discipuli estis, qui præceptore
uestro multo doctiores, illius leges
uiolatis, uestras traditiones extol-
litis) ut nullo quæsito primatu, uos
met ceteris non anteponatis, sed

C.v.

non

DE GENERALI

nō commorabimur in re aperta.
Tantum optamus, ut Cæsaris, et
 christianorū principū authoritate,
 cōcilium generale, idq; liberū, sit,
 uti ueritati, et religioni cōsulatur,
 quæ hætenus non alia re magis
 oppressæ sunt, q̃ istis Romanorū
 pontificum conciliis, uel ut uerius
 dicamus, conciliabulis. Iam pridē
 in immensum crescunt errores, a-
 busus, impietates. Erudimini tan-
 dem, qui iudicatis terrā, et tot ma-
 lis, tantis egrotantis ecclesię mor-
 bis, aliquid saltem remedii exco-
 gitare. De generali concilio, qui
 prudētiores sunt, uident plane de-
 sperandū esse. Nos, optimū arbi-
 tramur, ut interea, dū magis con-
 cilium optamus, quàm speramus,

*ma quod maxime nobis
 possumus, optimo xxviii
 sui*

CONCILIO.

sui quisque regni errores sua auctoritate tollendos curet. Consilii nostri oēs participes esse uolumus, si recta monuisse uidebimur, nō credimus hortatore opus esse, qui ad hæc eos inuitet. Bona spes nos habet, quemq; regem, regum maiestati iam penè restitutę adfuturum. Non alent posthac lupi catulos. Non si nos audient, callidis paparum commētis, audatiæ, impietati, subscribent.

Cœptis fauete principes, uester honos, dignitas, maiestas, restituta est. Memineritis hoc unū, ad uestrum officium uel maxime pertinere, ut ueritati, religioniq; christianæ operam uestram nauetis.

Cauete, ne plus hostium doli, q̃
uestra

DE GENERALI

uestra uirtus possit . Nobiscum
una bellum gerite cum pontificū
uitiis æternum . Ita eorum decre-
tis, aures uestras accommodate, ut
si quid uel in hoc Mantuanēsi, uel
quouis alio concilio decernant,
quod religionem adiuuet, uerita-
tem illustret, id libenter amplexi-
mini. Non quidē quòd a pōtifice,
suisq; cardinalibus decretum est,
sed quòd hic honos religioni, ue-
ritatiq; perpetuo deferendus est.

Vera enī et honesta, etiam ab eth-
nicis libenter discimus. Atqui quē
admodum libēter ea admiserimus
si qua sunt, quæ christianæ pietatis
negotium promouere uideantur,
ita si quicquàm statuunt in uerita-
tis pręiudicium, uel quod ad eorū
prima-

C O N C I L I O.

primatum, potestatemue papariā
cōfirmandam faciat, uel quod re-
gum ius, auctoritatem, maiestatē
minuere, lādere, uiolare, uideatur,
hac nostra testatione orbi denun-
ciamus, nos eorum nihil, neq; p-
bare, neq; unq̃ probaturos.

H A B E T I S Christiani orbis in-
colę, quę de concilio generali nos
in præsentarium scribenda puta-
uimus. Arbitramur uobis planū
esse, episcopum Romanum, sibiq;
addictos cardinales, Episcoposq;
non hoc animo cōcilium uelle, ut
ueritas regnet, sed ut hęc, una cum
Christo, conculcetur. Intelligitis,
non hoc tēpus conciliis celebra-
dis idoneum esse, non Mantuam
locum esse idoneum, multo mi-
nus

DE GENERALI

nus, nullum locū idoneū esse. Videtis ubi ubi sit, nos neq; ipsos venire debere, neque quenq̃ nostra causa eò mandare. Videtis uix tenuē sp̃c cōciliū generalis esse. Admonitos uos uidetis, quo pacto, quisq; principū, domi suæ res religionis alioqui turbatas trāquillet. Si quis uestrū meliora adferat, pollicemur nos ea libenter facturos, quę maxime a religione stent, neq; nos, nostro consilio usuros, si quis nobis rectius consulat. Quem animorum nostrorum affectum, Deus opt. max. qui dedit, pro sua bonitate, nō tam in nobis augere, q̃ in oēs uel eum ipsum, uel meliorem effundere dignetur. Cui honos omnis, omnis gloria, in omnia sēcula seculorum. Amen.

LONDINI IN AEDIBVS
THOMAE BERTHELETI
REGII IMPRES.
AN. M. D. XXXVII.
CVM PRIVILEGIO.

